

Datum

2021-07-26

Vår referens

Annica Eriksson

Utvecklingssekreterare

annica.eriksson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Motion av Magnus Olsson (SD) och Nima Gholam Ali Pour (SD) om att upphöra med ekonomiskt bistånd till illegala migranter STK-2020-43

Sammanfattning

Magnus Olsson (SD) och Nima Gholam Ali Pour (SD) har skrivit en motion om att upphöra med ekonomiskt bistånd till illegala migranter. Motionärerna menar att genom att bevilja illegala migranter ekonomiskt bistånd ger Malmö stad dessa migranter fel signaler. Motionärerna föreslår därför kommunfullmäktige att uppdraga åt arbetsmarknads- och socialnämnden att upphöra att bevilja ekonomiskt bistånd till personer som har fått ett utvisningsbeslut, personer vars uppehållstillstånd har löpt ut eller återkallats, migranter som aldrig har sökt något uppehållstillstånd, samt EU-medborgare som saknar uppehållsrätt samt att uppdraga åt arbetsmarknads- och socialnämnden att revidera riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt, i enlighet med motionens intentioner.

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen. Arbetsmarknads- och socialnämnden har gjort en genomlysning av rättsläget och finner inte att det skett förändring av lagstiftning eller att nya rättsfall tillkommit som föranleder ändringar av befintliga riktlinjers innehåll i de avsnitt som särskilt berör personer som saknar laglig rätt att vistas i Sverige. Tidigare utredningar och beslut om riktlinjer i de delar som särskilt avser personer som saknar rätt att vistas i Sverige bedöms av arbetsmarknads- och socialnämnden fortsatt vara aktuella. Förslaget är att avslå motionen mot bakgrund av vad som redovisats i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Kommunfullmäktige avslår Magnus Olsson (SD) och Nima Gholam Ali Pour (SD) motion om att upphöra med ekonomiskt bistånd till illegala migranter.

Beslutsunderlag

- Motion av Magnus Olsson (SD) och Nima Gholam Ali Pour (SD) om att upphöra med ekonomiskt bistånd till illegala migranter
- Remissvar från arbetsmarknads- och socialnämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 200617 § 195 med Reservation (SD) och muntlig Reservation (M)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 210809 Motion av Magnus Olsson (SD) och Nima Gholam Ali Pur (SD) om att upphöra med ekonomiskt bistånd till illegala migranter

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2021-08-09

Kommunstyrelsen 2021-08-18

Kommunfullmäktige 2021-09-02

Beslutet skickas till

Motionärerna

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Ärendet

Magnus Olsson (SD) och Nima Gholam Ali Pour (SD) har skrivit en motion om att upphöra med ekonomiskt bistånd till illegala migranter. Motionärerna anför att det är helt och hållet upp till Malmö stad att ta beslutet om man vill bevilja ekonomiskt bistånd till illegala migranter eller inte. Det finns ingen lagstiftning som tvingar Malmö stad att bevilja ekonomiskt bistånd till illegala migranter. Genom att bevilja illegala migranter ekonomiskt bistånd ger Malmö stad dessa migranter fel signaler. Motionärerna föreslår därför kommunfullmäktige att uppdraga åt arbetsmarknads- och socialnämnden att upphöra med att bevilja ekonomiskt bistånd till personer som har fått ett utvisningsbeslut, personer vars uppehållstillstånd har löpt ut eller återkallats, migranter som aldrig har sökt något uppehållstillstånd, samt EU-medborgare som saknar uppehållsrätt samt att uppdraga åt arbetsmarknads- och socialnämnden att revidera Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt, i enlighet med motionens intentioner.

Remissinstansens yttrande

Remissen har skickats för yttrande till arbetsmarknads- och socialnämnden. Nämnden föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen. Arbetsmarknads- och socialnämnden har tidigare utrett frågan om socialnämndens ansvar samt den begränsade rätt till bistånd som personer utan tillstånd att vistas i Sverige har. I utredningen om översyn av riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt redogörs kring aktuell lagstiftning och dess förarbeten samt prejudicerande dom från Högsta förvaltningsdomstolen den 5 juni 2017. JO:s ämbetsberättelse 1994/95 s 276 där frågan om det yttersta ansvaret för människor utan tillstånd att vistas i Sverige prövas, Sveriges ratificering av den europeiska social stadgan som kompletterar Europakonventionen samt de då gällande riktlinjerna i Stockholm och Göteborg.

Arbetsmarknads- och socialnämnden finner inte att det skett förändring av lagstiftning eller att nya rättsfall tillkommit som föranleder ändringar av befintliga riktlinjers innehåll i de avsnitt som särskilt berör personer som saknar laglig rätt att vistas i Sverige. Tidigare utredningar och beslut om riktlinjer i de delar som särskilt avser personer som saknar rätt att vistas i Sverige bedöms av arbetsmarknads- och socialnämnden fortsatt vara aktuella.

I motionen anges att avslagsbeslut enligt socialtjänstlagen (SoL) till den målgrupp som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande med flera (LMA) inte går att överklaga. Mot bakgrund av att socialnämnden alltid har att i första hand pröva om den enskilde har rätt till den begärda hjälpen enligt 4 kap. 1 § SoL bedömer arbetsmarknads- och socialnämnden att detta inte är korrekt. Enligt socialtjänstlagen har varje kommun det yttersta ansvaret för att enskilda som vistats i kommunen får det stöd och hjälp de behöver. Avseende personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige, och som omfattas av LMA, har Högsta förvaltningsdomstolen i sin dom den

5 juni 2017 påvisat att 4 kap. 2 § SoL är tillämplbart i dessa fall om nöd föreligger. Även i dessa ärenden ska således nämnden i första hand pröva om den enskilde har rätt till den begärda hjälpen enligt 4 kap. 1 § SoL. För personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige, och som inte omfattas av LMA, ska beslut enbart fattas enligt 4 kap. 1 § SoL.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har enligt beslut av kommunfullmäktige den 21 juni 2017 §148 (STK-2017-401), ansvar för Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt. Vid nämndens sammanträde den 17 juni 2020 beslutades om vissa revideringar av Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt (ASN-2019-18178). Mot bakgrund av vad som redogörs för ovan föreslår arbetsmarknads- och socialnämnden att motionen avslås.

Moderaterna (M) muntlig reservation.

Sverigedemokraterna (SD) skriftlig reservation.

Omvärldsperspektiv

Högsta förvaltningsdomstolen har i en dom slagit fast att kommunen inte är skyldig att ge så kallat nödbistånd till den som får avslag på asylansökan och håller sig undan för att undgå avvisning. Domen gäller en person med barn som höll sig undan verkställighet av ett beslut om avvisning och därför hade förlorat rätten till bistånd enligt 12 § LMA. Högsta förvaltningsdomstolen slår fast att en person som håller sig undan ett avvisningsbeslut fortfarande omfattas av personkretsen i LMA. Detta gäller även om personen inte har rätt till bistånd enligt LMA. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL och bistånd enligt LMA ska täcka behov av samma slag och att personer som omfattas av LMA därmed inte har rätt till försörjningsstöd enligt SoL och att bistånd då inte heller kan lämnas i form av nödbistånd med stöd av 4 kap. 3 § SoL, eftersom den paragrafen förutsätter att försörjningsstöd enligt 1 § alls kan komma i fråga.

Högsta förvaltningsdomstolen framhåller dock avslutningsvis att kommunen enligt 2 kap. 1 § SoL har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver och enligt 4 kap. 2 § kan ge bistånd även i andra fall än de som omfattas av 4 kap. 1 §. Av överklagandebestämmelserna i 16 kap. 3 § följer emellertid att dessa paragrafer inte ger enskilda en sådan rätt till bistånd som kan prövas i domstol.

Sveriges kommuner och regioner definierar nödbistånd som ett tillfälligt bistånd och menar att det inte finns reglerat vad så kallat akut nödbistånd kan bestå av. Det är dock fråga om ett tillfälligt bistånd för akuta åtgärder så att den enskilde kan undvika nöd, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. En individuell bedömning görs i varje enskilt fall, det kan till exempel vara fråga om tak över huvudet enstaka nätter eller mat för dagen.

Sveriges kommuner och regioner lyfter fram att Högsta förvaltningsdomstolens resonemang gäller personer som sökt uppehållstillstånd/asyl och fått avslag på ansökan, det vill säga de som skrivits in i Migrationsverkets mottagningssystem och därigenom omfattas av personkretsen i LMA (1 §) och att domen inte blir aktuell vid prövning av bistånd till personer som inte sökt uppehållstillstånd i Sverige eller EU-medborgare som vistas i landet utan uppehållsrätt. Personer som vistas i landet illegalt har dock som regel inte rätt till ekonomiskt bistånd annat än för att undgå en akut nödsituation.

Barnrättsperspektivet

Enligt socialtjänstlagen ska barnets bästa särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn. Enligt Barnkonventionens artikel 3 ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. Artikeln uttrycker en av konventionens grundprinciper och gäller samtliga samhällsområden. I den proposition som låg till grund för införandet av bestämmelsen om barnets bästa uttalas att man med ”åtgärder” avser insatser på individnivå, dvs. utrednings-, stöd- och behandlingsinsatser. Olika förslag till lösningar behöver analyseras och vägas mot varandra i en beslutsituation. Barnets bästa är inte alltid avgörande för vilket beslut som fattas men ska alltid beaktas, utredas och redovisas.

Stadskontorets bedömning

Socialtjänsten har kontakt med papperslösa i många olika typer av ärenden och ofta när det gäller ekonomiskt bistånd. Akut bistånd, eller nödbistånd, är den rimligaste formen av insats från socialtjänstens sida. Av arbetsmarknads- och socialnämndens yttrande framgår att nämnden, efter genomgång av gällande rättspraxis, tidigare utredningar och beslut om riktlinjer i de delar som särskilt avser personer som saknar rätt att vistas i Sverige, bedömt dessa fortsatt vara aktuella och att det inte finns anledning att ytterligare revidera riktlinjerna. Vidare hänvisar arbetsmarknads- och socialnämnden till det kommande sammanträde den 17 juni 2020 där revidering av nämndens riktlinjer för ekonomiskt bistånd tas upp för beslut. De förslag till ändringar som bedöms vara relevanta för denna motion är;

Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige står kvar med följande justeringar; I första stycket ska personer som har fått ett utvisningsbeslut ersättas med personer som har fått ett lagakraftvunnet avvisnings- eller utvisningsbeslut. Under rubriken Begränsad rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen, andra stycket stryks följande mening, Begreppet akuta situationer avser framför allt situationer som uppstår oväntat och oförutsett. Under rubrik Barn som inte har tillstånd att vistas i Sverige stryks med i näst sista meningen, istället: Bistånd till barnen kan beviljas upp till riksnorm.¹

Enligt socialtjänstlagen har varje kommun det yttersta ansvaret för att enskilda som vistas i kommunen får det stöd och hjälp som de behöver. Avseende personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige, och som omfattas av LMA, har Högsta förvaltningsdomstolen i sin dom den 5 juni 2017 (HFD 2017 ref. 33) påvisat att 4 kap. 2 § SoL är tillämpligt i dessa fall om nöd föreligger. Även i dessa ärenden ska dock nämnden i första hand pröva om den enskilde har rätt till den begärda hjälpen enligt 4 kap. 1 § SoL. För personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige, och som inte omfattas av LMA, ska beslut enbart fattas enligt 4 kap. 1 § SoL. Den svenska lagstiftningen ställs mot FN:s konventioner och Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna på så sätt att de ska vägas in i bedömningen om rätten till bistånd.

Stadskontorets förslag

Förslaget är att avslå motionen mot bakgrund av vad som redovisats i ärendet.

Ansvariga

Jonas Rosenkvist Avdelningschef

¹ Utdrag ur protokoll ASN 2020-06-17 (§ 153). Revideringarna trädde i kraft 2020-09-01.

Magdalena Bondeson Sektionschef
Andreas Norbrant Stadsdirektör